

популяризують постать Івана Пулюя, висвітлюючи його внесок у науку та культуру, заходи, присвячені його пам'яті.

Джерела та література

1. Іван Пулюй – вчений і патріот. Міська спеціалізована молодіжна бібліотека. / бібліограф-укладач: Н. Фоміна; відп. за випуск: Т. Мілашенко : веб-сайт. URL: <https://surl.li/uubjon> (дата звернення: 23.01.2025).
2. Іван Пулюй – життя в ім'я науки та України. Науково-технічна бібліотека ТНТУ ім. І. Пулюя: веб-сайт. URL: <https://surl.li/cgxabm> (дата звернення: 24.01.2025).
3. Пляцко Р. Правдива велич Івана Пулюя (до 180-річчя від народження). Збруч : веб-сайт. URL: <https://zbruc.eu/node/120472> (дата звернення: 23.01.2025).
4. Правда (журнал). Вікіпедія : веб-сайт. URL: <https://surl.li/dsknks> (дата звернення: 23.01.2025).
5. Пулюй-промені. До 170-річчя від дня народження Івана Пулюя. Національний технічний університет України. Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського. : веб-сайт. URL: <https://surl.li/slpfsg> (дата звернення: 23.01.2025).
6. Рокіцький О. Вступна стаття. Іван Пулюй: життя в ім'я науки та України [Текст] : бібліогр. покажч. / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, Терноп. нац. техн. ун-т ім. І. Пулюя ; уклад. Л. Оленич ; вебліогр. список Г. Онисько. Т. : Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя , 2010. Вип. 684 с. (Родом з України).

УДК 11; 304; 316.7

Владимир О. М., к.е.н., доц.; Химич І. Г., к.е.н., доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІВАН ПУЛЮЙ – СВІТОЧ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕЇ В МИНУЛОМУ ТА СУЧАСНОСТІ

Анотація. У тезах коротко охарактеризовано час та умови, коли та де народився Іван Пулюй. Розкрито основні наукові здобутки Івана Пулюя. Проаналізовано вплив видатного науковця та громадського діяча на трансформації життя Європи на зламі XIX-XX ст. Досліджено значення діянь Івана Пулюя для сучасної України.

Ключові слова: світло, українська культура, українська ідея, мова, нація, істина.

Vladymyr O.M., Ph.D.; Assoc. Prof.; Khymych I. H., Ph.D.; Assoc. Prof.
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

IVAN PULYUY – THE LUMINARY OF UKRAINIAN CULTURE AND

UKRAINIAN IDEA IN THE PAST AND PRESENT

Abstract. Theses briefly describe the time and conditions when and where Ivan Puliuy was born. The main scientific achievements of Ivan Puliuy are revealed. The influence of the outstanding scientists and public figure on the transformation of life in Europe at the turn of the 19th and 20th centuries is analyzed. The significance of Ivan Puliuy's actions for modern Ukraine is investigated.

Keywords: light, Ukrainian culture, Ukrainian idea, language, nation, truth.

2 лютого 2025 року Україна та світ відзначають 180-річчя від дня народження видатного діяча, науковця, винахідника, патріота рідної Батьківщини – Івана Пулюя. Іван Пулюй прийшов у цей світ в один із нелегких історичних етапів становлення української державності, у час, коли наша Батьківщина була у складі різних імперських утворень, які часто ворогували між собою. Чужинські імперії насаджували українцям невластиві, чужі їм наративи в мові, в культурі, освіті та науці, і навіть у такій інтимній площині як віросповідання. Відомо, що батьком Івана Пулюя був священник, тому він виховувався у сім'ї української сільської інтелігенції XIX століття. Звісно, рідні вбачали долю свого сина у священничому служінню власному народові. Тому після закінчення навчання у Тернопільській класичній гімназії родина Пулюїв відправила сина на студіювання богослов'я до Віденського університету. Та після закінчення навчання на богословському факультеті Іван Пулюй обирає для себе інший життєвий шлях. До такого рішення він підійшов зважено та розсудливо, усвідомлюючи, що він для свого народу може зробити значно більше саме як науковець, а не як духівник [1]. Його здобутки для тогочасного світу були визначальними, пришвидшили науково-технічний прогрес у різних сферах суспільного життя, послужили розвитку медицини, телефонного зв'язку, електрифікації, прокладанні трамвайних колій, винайденні телетермометра і т.д [1, 2]. Іван Пулюй досягнув значних здобутків і його цінував тогочасний світ: він двічі (у 1878 та у 1881 роках) отримав відзнаку на Всесвітній Паризькій електротехнічній виставці; був єдиним з усієї Австро-Угорщини, хто отримав срібну медаль за винахід вакуумної лампи; у 1902 р. став першим деканом першого в Європі електротехнічного факультету! Івану Пулюю було запропоновано посаду міністра освіти Австро-Угорської імперії.

Науковець такого штибу та особа з таким рівнем визнання та поваги, здавалось би, могла насолоджуватись своїм статусом та вести спокійне благополучне життя. Але Іван Пулюй до останнього подиху переймався питаннями українства, він прагнув бачити свою Батьківщину незалежною, де би розвивалась українська культура та наука, а освіта здобувалась би українською мовою. Він бажав для свого народу справедливості. І це природньо та закономірно, адже Іван Пулюй сприймав світ передусім як

фізик-науковець і він розумів, що якщо у природі все опирається на непохитні закони і абсолютні істини (закон земного тяжіння, геліоцентричний закон, закон механіки тіл, закон незмінної енергії), то суспільство та держави також повинні розвиватися на засадах непохитних законів і абсолютних істин. І таким базовим та непохитним законом для суспільного розвитку є «закон правди». А згідно закону збереження енергії правда ніколи не зникає.

Якщо Європу Іван Пулюй запалив у прямому сенсі через свої винаходи у фізиці та електрифікації, то Україну – у переносному, запаливши ідею української культури у душах та серцях українців минулого та сучасності. Іван Пулюй поніс у світ славу свого народу, він ніколи не забував вихідцем якого краю він є. Завдяки твердій позиції Івана Пулюя тогочасна Європа знала про русинів. Але чи вона хотіла чути та усвідомлювати сенс слів Івана Пулюя про роль України для розвитку Європи та Московії. Іван Пулюй намагався донести до тогочасної європейської спільноти, що «українське питання» – це питання самої Європи. У публікації «Україна та її міжнародне політичне значення» Пулюй писав: «Для встановлення тривалого миру у Європі може бути тільки самостійна Україна».

Іван Пулюй запалив світло і в українській церкві, зробивши перший переклад Біблії українською мовою, адже він розумів, що звертатися до Бога українці мають рідною мовою. На 70-му ювілеї у Празі Іван Пулюй казав: «я люблю фізику та електротехніку, але короною мого життя є переклад Біблії українською мовою, короною мого життя є доля мого народу». Для Пулюя мова мала важливе значення, а переклад Біблії українською мовою мав на меті не лише донести божє слово до свого народу рідною мовою, але й довести спроможність, силу та відповідність української мови літературному стандарту.

Світло української культури Іван Пулюй запалив і в сфері освіти, де на той час відбувались утиски українських викладачів та студентів. Тому Іван Пулюй організував товариство «Українська громада», у Відні створив організацію «Січ», а разом із Іваном Горбачевським створив спеціальний фонд підтримки українських студентів. Іван Пулюй добре розумів, що формування української еліти залежить від можливості здобувати якісну освіту рідною, а не чужою мовою [2].

Впродовж усього свого життя Іван Пулюй ніс світло української культури, української мови та світло української ідеї у світ. Завдяки таким постатям як Іван Пулюй ідея українства світилась у тогочасному світі, хоч не яскраво, але світилась та не гасла. Світло, запалене Іваном Пулюєм вже світить нам понад 100 років і є тим дороговказом, який дозволяє відмежовувати національні пріоритети від чужих, проявляти правдиві

істини, берегтись від гібридного мислення, від підміни цінностей задля уникнення хибного шляху розвитку.

На 180-му році від дня народження Івана Пулюя Україна знову виборює своє право на збереження свободи та гідності для свого народу. Так само як світло долає темряву, так само промені правдивого світла української культури та правдивих істин повинні здолати те зло, яке прийшло на нашу землю. Але відштовхуючись від наукових роздумів Івана Пулюя про закони буття ніщо не виникає само по собі, усі результати є наслідком попередніх дій, наука заходить в тупик від хибних гіпотез.... Так само зло дозволило собі прийти на нашу землю через допущення нами у наше життя чужих пріоритетів, чужої мови, чужих цінностей..., а чужі цінності – це хиба, невірний шлях для нашого народу, і на такому шляху світло української культури та ідеї на жаль поволі згасне...

Феномен постаті Івана Пулюя полягає не лише у тому, що він відкрив х-промені, які дозволяють виявляти хиби у людському тілі, але подарував нам здатність усвідомлювати світло «як закон правди», як засіб виявляти хиби на життєвому шляху людини, на шляху утвердження народу, на шляху розбудови держави. Де є світло, нам немає місця для темряви та пелени обману. У житті як і в природі усе просто. Світло – це істина, а базовою та непохитною істиною для розвитку суспільства є «закон правди». Хто обирає світло та істинні цінності у цьому житті, той перебуває по стороні правди. А «де правда, там мусить бути перемога» – казав І. Пулуй. 2025 рік на Тернопіллі за клопотанням ректорату Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя та рішенням Тернопільської обласної ради оголошено роком Івана Пулюя задля належного вшанування його пам'яті та популяризації діяльності. Ми пишаємось, що наш ЗВО носить ім'я такої визначної постаті, але ми, усі повинні нести відчуття і великої відповідальності перед заслугами нашого земляка, кожен з нас повинен нести світло правди та жити за правдивими істинами, із збереженням української культури задля дійсно гідного вшанування пам'яті Івана Пулюя та задля розбудови щасливого майбутнього України, такого, яким його бачив Пулуй.

Джерела та література

1. Владимир О. Визначні постаті у становленні української бізнес-культури: наукові досягнення та культурний вплив доробку Івана Пулюя. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2024. Вип. 2 (31). С. 86-106.

2. Владимир О.М. Иван Пулуй – український діяч та інноватор світового рівня. *Інновації: аспекти управління, виробництва, сфери обслуговування*: матеріали VIII Всеукр. наук–практ. конф. пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України М.Г. Чумаченка. Тернопіль : ТНТУ. 2019. С. 19-21.